บทที่ 1
บทนำ

1.1 บทนำต้นเรื่อง

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ในปัจจุบันมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นประมาณร้อยละ 10 ต่อปี (ตาราง 1-1) มีการส่งออกสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศแถบยุโรป โดยประมาณร้อยละ 65 ของเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยผลิตจากไม้ยางพาราเป็นหลัก (ฝ่ายวิชาการ ธ.กสิกรไทย, 2536) การผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราจึงมีบทบาทสำคัญมากขึ้นตามมูลค่าการส่งออก แต่ก็มีการแข่งขันในตลาดโลกสูงขึ้นเช่นกัน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ เพื่อให้อุตสาหกรรมเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ตาราง 1-1 ตลาดส่งออกเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนของไทย

ประเทศ		มูลค่า : ล้านบาท			
		2546	2547	2548	2549 (ม.ค.-พ.ค.)
1.	สหรัฐอเมริกา	14,592.9	17,475.0	18,107.2	3,725.5
2.	ญี่ปุ่น	13,236.4	12,697.6	12,311.2	2,983.3
3.	สหราชอาณาจักร	3,733.4	4,774.7	5,042.2	1,251.4
4.	ออสเตรเลีย	1,140.4	1,256.6	1,338.7	385.5
5.	แคนาดา	1,806.9	1,869.7	1,376.3	290.5
6.	มาเลเซีย	421.3	537.6	796.4	228.1
7.	เยอรมนี	911.1	989.1	1,039.9	208.8
8.	อิตาลี	472.8	541.7	664.5	156.7
9.	เนเธอร์แลนด์	561.4	581.6	858.3	175.2
10.	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	378.3	455.6	583.7	229.4
รวม		37,380.1	41,200.2	42,102.6	9,607.6

ที่มา ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องเรือนและคอมโพสิท กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2549)

ประเทศไทยมีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์มากกว่า 650 ราย และการผลิตกว่าร้อยละ 80 เป็นการรับจ้างผลิตตามแบบตัวอย่างของลูกค้า มีสถานประกอบการเพียงร้อยละ

25 ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ส่วนที่เหลือ อาศัยเครื่องมือและเทคโนโลยีในระดับพื้นฐาน แรงงานฝีมือและไร้ฝีมือ อีกทั้งยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และช่างเทคนิคในด้านการผลิตและการออกแบบ (ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องเรือนและคอมโพสิท สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2549) จากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าบุคลากรในสาขาอุตสาหกรรมไม้และเฟอร์นิเจอร์ของไทย ยังมีปัญหาอยู่มากในการวิจัยและพัฒนาการออกแบบ ขาดความชำนาญในการออกแบบ ทั้งยังขาดความรู้ลึกซึ้งทางด้านเครื่องจักรที่จะใช้

จากสภาพการณ์และปัญหาในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเกิดแนวทางการแก้ไขประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม เช่น การบริหารด้านอุปทาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพเครื่องจักร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงด้านกระบวนการผลิต ซึ่งในปัจจุบันได้มีการวิจัยและพัฒนาวิธีการผลิตแบบใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาของอุตสาหกรรมที่นับวัน วิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ยิ่งซับซ้อนขึ้น เวลาที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์เร็วขึ้น แต่วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์สั้นลง จึงไม่เพียงพอที่จะอาศัยกำลังคนเพียงอย่างเดียวในการตอบสนองความต้องการของตลาดได้ (กองบรรณาธิการ ส่งเสริมเทคโนโลยี, 2539) เทคโนโลยีการวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์จึงเป็นตัวช่วยที่ดีในการวางแผนกระบวนการผลิตที่ถูกต้องและเป็นระบบ ลดต้นทุนในการวางแผนและระยะเวลาในการส่งแผนงาน และช่วยเพิ่มผลิตภาพของผู้วางแผนการกระบวนการผลิต นอกจากนี้การนำระบบผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์เข้ากับการวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์จะช่วยให้ได้ระบบการวางแผนการผลิตที่เปรียบเสมือนแผนการผลิตที่ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ โดยเฉพาะ

หากพิจารณาลักษณะสำคัญของเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของลูกค้า ทำให้ผู้วางแผนการผลิตต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกันและการจัดลำดับขั้นตอนการผลิตจะต้องปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา ยิ่งเกิดปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์แล้วก็ยิ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากและความผิดพลาดในการวางแผนการผลิตได้ง่าย ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีระบบผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำระบบผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราโดยเฉพาะ เพื่อเสมือนเป็นตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกระบวนการผลิตชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ที่สามารถช่วยผู้วางแผนการผลิตในการตัดสินใจเพื่อเลือกและจัดลำดับขั้นตอนกระบวนการผลิตชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งระบบผู้เชี่ยวชาญนี้เป็นการนำความรู้ที่รวบรวมจากผู้มีประสบการณ์ด้านการออกแบบกระบวนการผลิต เอกสารการทำงานและการใช้งานเครื่องจักรจากโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารากรณีศึกษา และหนังสือคู่มือการผลิตเฟอร์นิเจอร์ แปลงให้อยู่ในรูปแบบภาษาคอมพิวเตอร์ให้สามารถเรียกดูข้อมูลและแสดงผลของแผนกระบวนการผลิต ซึ่งจะช่วยลดความยุ่งยากในการออกแบบ

กระบวนการผลิต ลดความเสียหายที่เกิดจากการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญหรือความล่าช้าในกรณีที่ผู้รับผิดชอบในการออกแบบกระบวนการผลิตไม่สามารถปฏิบัติงานได้ และช่วยทำให้กระบวนการทำงานมีความเป็นมาตรฐานและสม่ำเสมอมากขึ้น นอกจากนี้ จะเป็นการสร้างฐานข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนการผลิตสำหรับงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต

1.2 การตรวจเอกสาร

1.2.1 การวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์

การวางแผนกระบวนการผลิต (Process Planning) เป็นการรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่ใช้ในการผลิตชิ้นส่วนหรือผลิตภัณฑ์ อันประกอบไปด้วย การเลือกกระบวนการตัดวัสดุ การลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดวัสดุ การเลือกใบมีดตัด การเลือกเครื่องจักร การคำนวณค่าตัวแปรในการตัด การวางแผนเส้นทางเดินของใบมีดตัดและการสร้างโปรแกรมสำหรับเครื่องจักรที่ควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์ การติดตั้งเครื่องมือ การออกแบบตัวยึดและตัวปะกำ และการวางแผนเครื่องมือช่วยผลิตอื่น ๆ เช่น การขนย้ายวัสดุ การแปรรูปวัสดุด้วยมือ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะชิ้นส่วนและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตให้ได้ลักษณะชิ้นส่วนที่ต้องการ ซึ่งการวางแผนการกระบวนการผลิตนี้ต้องอาศัยประสบการณ์และเวลาในการวางแผนเป็นอย่างมาก (Jiang, et al, 1999)

การวางแผนกระบวนการผลิตโดยทั่วไปจะอาศัยผู้วางแผนการผลิตเพียงอย่างเดียว (Manual Experience-based Planning) ซึ่งจะประสบปัญหาในเรื่องการใช้เวลานานในการวางแผนและในบางครั้งแผนกระบวนการผลิตที่ได้อาจจะไม่สามารถใช้งานได้จริง ดังนั้นผู้วางแผนการผลิตต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนกระบวนการผลิตที่มากพอ เพื่อให้ได้แผนกระบวนการผลิตที่ใช้งานได้จริง สามารถเชื่อมโยงปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ ข้อมูลเครื่องจักร รวมไปถึงตารางการผลิต ซึ่งผู้วางแผนกระบวนการผลิตจำเป็นต้องค้นคว้าและเพิ่มพูนความรู้สม่ำเสมอ และมีค่าใช้จ่ายสูงในการฝึกอบรมผู้วางแผนกระบวนการผลิตรุ่นใหม่ ๆ การวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์จึงได้พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น

การวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer-Aided Process Planning, CAPP) เป็นระบบที่นำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการวิเคราะห์รายละเอียดกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามรูปร่างลักษณะที่ออกแบบไว้ เป็นส่วนเชื่อมโยงระหว่างการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer-Aided Design, CAD) และการผลิตผลิตภัณฑ์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer-Aided Manufacturing, CAM) อันเป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ภาพประกอบ 1-1 แสดงแนวคิดของหลักการวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งเมื่อขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งในการผลิตเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น รูปร่าง

ของผลิตภัณฑ์ แผนกระบวนการผลิตก็จะถูกปรับเปลี่ยนตามทันที การวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์นั้นมีด้วยกัน 2 วิธี คือการวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียน (Variant CAPP Method) และการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนอเรทีฟ (Generative CAPP Method)

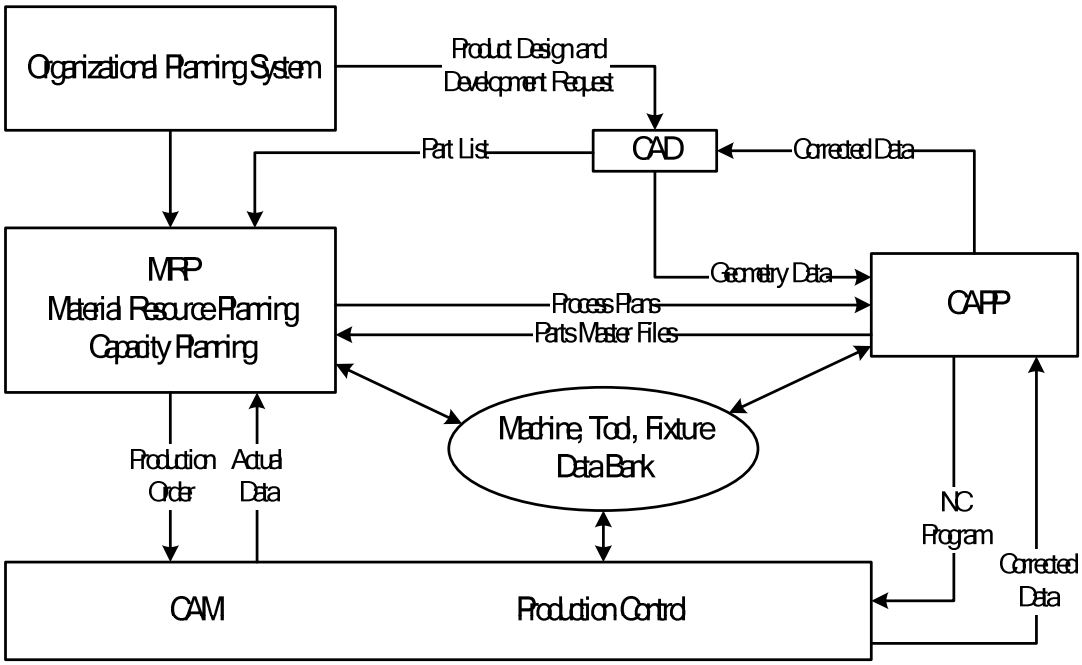

ภาพประกอบ 1-1 แนวคิดการวางแผนกระบวนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์
(ดัดแปลงจาก Singh, 1996)

การวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียนเป็นการวางแผนกระบวนการผลิตที่นำเอาแผนกระบวนการผลิตที่เคยได้ออกแบบไว้แล้ว มาดัดแปลงแก้ไขให้เกิดแผนกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ ลักษณะผลิตภัณฑ์จะกำหนดในรูปแบบของรหัสด้วยวิธีการเทคโนโลยีแบบกลุ่ม (Group Technology) และมีการเพิ่มเติมขั้นตอนวิธีการหาลักษณะที่ใกล้เคียงกันของผลิตภัณฑ์เพื่อจะได้นำแผนกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบไว้ก่อนหน้านั้นมาเป็นต้นแบบของแผนกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ใหม่ (ภาพประกอบ 1-2)

การวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียน ถูกนำไปพัฒนาในหลาย ๆ ขั้นตอนของการผลิตชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมงานกัดสำหรับงานรูปทรงสี่เหลี่ยม (บุญกิจ อุ่นพิกุล, 2543) การออกแบบแม่พิมพ์อลูมิเนียมเส้น (อนุรักษ์ ชัยวิเชียร, 2546) ที่พื้นฐานการพัฒนานั้นอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับค่าตัวแปร

ในการตัดวัสดุและข้อมูลเครื่องจักรที่ใช้ แล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลและสร้างส่วนติดต่อกับผู้ใช้เพื่อดึงข้อมูลหรือแสดงผลการคำนวณค่าต่าง ๆ ด้วยโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ เช่น Microsoft Visual C++ หรือ Microsoft Visual Basic หรือโปรแกรมงานกลึงซีเอ็นซีที่สามารถเชื่อมโยงกับ CAD/CAM บน PC (กฤษฎา ศรียารันต์, 2544) ที่ผู้ใช้จำเป็นต้องมีไฟล์เฉพาะของโปรแกรม CAD ทำให้ไม่สะดวกต่อผู้ใช้หากไม่สามารถหาโปรแกรมนั้น ๆ ได้

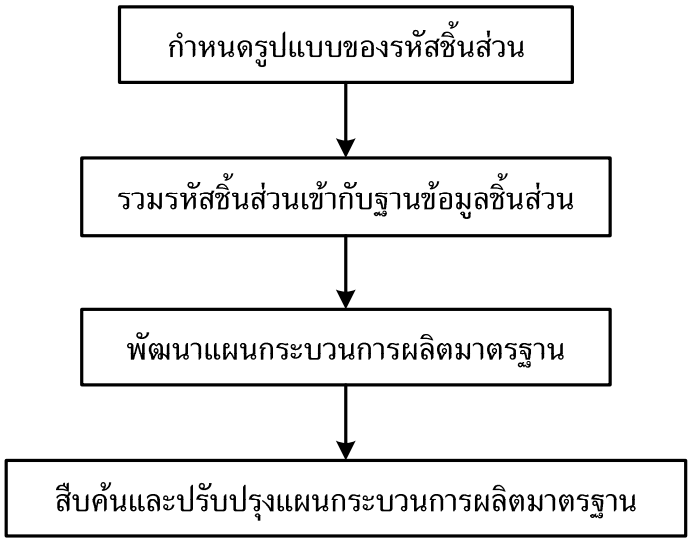

ภาพประกอบ 1-2 ขั้นตอนการวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียน

ข้อดีของการวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียนคือ ได้แผนการผลิตที่เป็นมาตรฐานของโรงงาน ประหยัดเวลาและแรงงานเนื่องจากแผนการผลิตที่ได้เป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องทำการตรวจสอบหลายครั้ง และเหมาะสำหรับโรงงานที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่รูปร่างไม่หลากหลาย ส่วนข้อเสียของการวางแผนแบบนี้คือ แผนกระบวนการผลิตที่ได้อาจเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการ เนื่องจากแต่ละผลิตภัณฑ์จะมีปัจจัยในการผลิตไม่เหมือนกัน และแผนกระบวนการผลิตที่ได้ยังคงต้องอาศัยผู้วางแผนการผลิตที่เชี่ยวชาญเพื่อตัดสินใจในการปรับปรุงแก้ไขแผนกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นข้อด้อยสำคัญของการวางแผนการกระบวนการผลิตแบบนี้

ในการวางแผนกระบวนการผลิตด้วยวิธีการเจเนอเรทีฟ แผนกระบวนการผลิตจะถูกสร้างจากเงื่อนไขในการผลิตของแต่ละกระบวนการ สูตรการคำนวณค่า ขั้นตอนวิธีการหาความเหมาะ และข้อมูลรูปทรงของผลิตภัณฑ์ ซึ่งระบบการวางแผนจะไปประกอบไปด้วย 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนข้อมูลรูปทรงของผลิตภัณฑ์ และส่วนความรู้เรื่องกระบวนการผลิต

ส่วนข้อมูลรูปทรงของผลิตภัณฑ์จะประกอบไปด้วยข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่มากกว่าการเข้ารหัสแบบการวางแผนกระบวนการผลิตแบบแวเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับใช้

ประกอบการตัดสินใจในการเลือกกระบวนการผลิต ส่วนความรู้เรื่องกระบวนการผลิตอาจแสดงในรูปของผังงาน (Flowchart) รูปต้นไม้การตัดสินใจ (Decision Tree) ตารางการตัดสินใจ (Decision Table) ขั้นตอนวิธีแบบทำซ้ำ (Iterative Algorithms) การรู้จำแบบ (Pattern Recognition Technique) และการแสดงความรู้แบบปัญญาประดิษฐ์ เช่น ระบบผู้เชี่ยวชาญ

การเพิ่มลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา (Algorithm) ให้กับระบบการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนอเรทีฟ ทำให้การวางแผนกระบวนการผลิตมีความถูกต้องและลดเวลาในการหากระบวนการที่เหมาะสมได้มากยิ่งขึ้น Hybrid Intelligent Process Planning System (Butdee, et al, 1999) เป็นระบบวางแผนการผลิตที่มีความสามารถในการปรับปรุงตัวเอง (Seft-adaptive) ระบบนี้จะอาศัยข้อมูลการทำงานจริงเพื่อเรียนรู้วิธีการเลือกเครื่องจักร ใบมีดตัด และค่าตัวแปรต่าง ๆ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตในอนาคต การหากระบวนการที่เหมาะสมด้วยคอมพิวเตอร์ยังมีอีกหลายวิธีเช่น การใช้หลักขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรม (Genetic Algorithm) และการแทนความรู้ที่มีความไม่แน่นอนมาเกี่ยวข้องแบบฟัซซี่ลอจิก (Fuzzy Logic)

การพัฒนาแผนกระบวนการการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันเน้นไปที่การวางแผนแบบเจเนอเรทีฟ เนื่องจากสะท้อนสภาพแวดล้อมของการผลิต ณ เวลาจริงได้ดีและสามารถพัฒนาไปสู่การวางแผนการผลิตแบบอัตโนมัติ ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการวางแผนกระบวนการผลิตวิธีนี้มีด้วยกันมากมาย และนำไปเชื่อมโยงกับโปรแกรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดระบบการวางแผนกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Alam, et al. (2000) ได้พัฒนาระบบการวางแผนกระบวนการผลิตสไลเดอร์สำหรับเบ้าหล่อแบบฉีด ระบบนี้สามารถออกแบบกระบวนการผลิตสำหรับสไลเดอร์ 5 รูปแบบ และฐานความรู้สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมได้ง่าย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่น้อยเกินไปและจำเป็นต้องนำไปใช้กับโปรแกรม IMOLD เท่านั้น

Shin, et al. (2003) ได้สร้างระบบ Generative Pattern Machining (GPM) เพื่อนำไปเชื่อมต่อ CAPP และ CAM ทำให้ได้ระบบการวางแผนกระบวนการผลิตสำหรับแม่พิมพ์งานโลหะแผ่น (Stamping Die) ซึ่งมีลักษณะของงานแบบรูปทรงอิสระ (Free Form)

GPPS-RotP (Oral and Cakir, 2004) เป็นระบบการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนอเรทีฟสำหรับการเลือกและจัดลำดับใบมีดตัดของเครื่องกลึง CNC โดยระบบนี้จะแสดงความรู้ในรูปของ IF-THEN และทำการเลือกและจัดลำดับด้วยวิธี Rank Order Clustering ทำให้การวางแผนกระบวนการผลิตเร็วขึ้นและนำไปใช้กับชิ้นงานที่มีรูปร่างซับซ้อนได้

Etienne, et al. (2006) พบว่าการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนอเรทีฟมีข้อด้อยอยู่ 2 ประการคือ การผลิตชิ้นงานหนึ่งสามารถมีแผนกระบวนการผลิตได้จำนวนมากมาย และข้อมูลนำเข้าระบบใช้เพียงข้อมูลด้านรูปทรงของชิ้นงาน จึงจำเป็นต้องเพิ่มส่วนข้อมูลรูปทรงและข้อมูลเชิงเทคนิค และขั้นตอนวิธีการในการกำจัดแผนกระบวนการผลิตที่ไม่จำเป็นออกไป

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะซับซ้อนหรือมีคุณสมบัติพิเศษบางประการจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์สูงในการวิเคราะห์กระบวนการผลิตเพื่อให้ได้แผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ หากในบางครั้ง ผู้เชี่ยวชาญของโรงงานไม่สามารถปฏิบัติงานได้หรือมีผู้วางแผนการผลิตที่มีประสบการณ์ไม่มากพอ การวางแผนการผลิตในครั้งนั้นจะเกิดปัญหาล่าช้าหรือได้แผนการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ผู้วางแผนการผลิตสามารถนำหลักการของระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System) มาช่วยในการตัดสินใจวางแผนการผลิต ซึ่งจะทำให้การวางแผนการผลิตง่ายขึ้นและได้มาตรฐานของโรงงาน

1.2.2 ระบบผู้เชี่ยวชาญสำหรับการวางแผนกระบวนการผลิต

ระบบผู้เชี่ยวชาญเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ภายในบรรจุความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง มีการนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการแก้ไขปัญหาหรือเป็นระบบช่วยการตัดสินใจ เช่น การวิเคราะห์หรือตรวจสอบจุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์หรือวินิจฉัยโรค การวางแผนการผลิต และการพัฒนาหรือการออกแบบระบบต่าง ๆ (Shu-Hsien, 2005) ระบบผู้เชี่ยวชาญโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลักคือ ฐานความรู้ (Knowledge Base) เครื่องอนุมาน (Inference Engine) และส่วนติดต่อกับผู้ใช้ (User Interface) ภาพประกอบ 1-3 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบผู้เชี่ยวชาญ

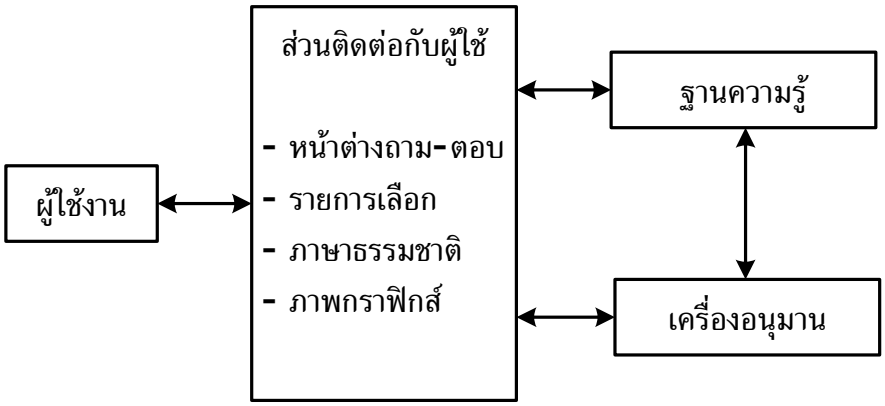

ภาพประกอบ 1-3 สถาปัตยกรรมของระบบผู้เชี่ยวชาญ

ฐานความรู้จะประกอบไปด้วยความรู้ในการแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ซึ่งความรู้นี้จะถูกแทนความหมาย (Knowledge Representation) ในหลายลักษณะ เช่น ข่ายงานความหมาย (Semantic Network) กรอบความคิด (Frame) การแทนความรู้แบบเชิงวัตถุ (Object Knowledge Representation) (Grabowik and Knosala, 2003) การแทนความรู้แบบประมาณ (Approximate Representation) (Paszek and Knosala, 1997) หรือการแทนความรู้แบบกฎ (Production Rule) ซึ่งการแทนความรู้แบบกฎนี้เป็นแบบที่มีความใกล้เคียงกับแนวคิดของ

ผู้เชี่ยวชาญที่มากที่สุด (Whitson, et. al. 1990; Lee and Kim, 1996; Park, 2003) ความรู้ในฐานความรู้นี้จะนำมาจากประสบการณ์ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ เอกสารการทำงานต่าง ๆ และหนังสือคู่มือการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เครื่องอนุมานจะเป็นตัวนำความรู้จากฐานความรู้มาประมวลผลเพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้องการและทำหน้าที่ควบคุมการรู้จำของระบบ (Recognize-Act Control) วิธีการอนุมานที่นิยมใช้กันมี 2 แบบคือ การอนุมานแบบเดินหน้า (Forward Chaining Inference) และการอนุมานแบบย้อนหลัง (Backward Chaining Inference) ผู้ใช้งานจะติดต่อกับระบบผู้เชี่ยวชาญผ่านส่วนติดต่อกับผู้ใช้ซึ่งเป็นส่วนที่ให้ผู้ใช้งานสามารถทำงานกับระบบผู้เชี่ยวชาญได้ง่ายขึ้น ลักษณะส่วนติดต่อผู้ใช้มีหลายแบบด้วยกัน เช่น หน้าต่างถาม-ตอบ (Question-and-Answer) รายการเลือก (Menu-Driven) ภาษาธรรมชาติ (Natural Language) หรือภาพกราฟิกส์ (Graphics Interface)

ระบบผู้เชี่ยวชาญได้ถูกนำมาใช้พัฒนาการวางแผนกระบวนการผลิตมานาน และปัจจุบันยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น

Sabourin และ Villeneuve (1996) ได้นำเสนอระบบวางแผนกระบวนการผลิตที่เรียกว่า OMEGA สำหรับการออกแบบต้นแบบรถยนต์ของกลุ่ม Peugeot Society Automobile (PSA) โปรแกรม OMEGA (Outil Multi-Expertise en Gamme Automatigue; Automatic Process Planning Multi-expert System) เป็นระบบผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนการผลิตที่ผสมผสานระหว่างเงื่อนไขการผลิต (Production Rules) กับข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraint) ระบบนี้จะนำข้อมูล CAD มาแปลงด้วยโปรแกรม CATIA เพื่อเป็นฐานข้อมูลของระบบที่เกี่ยวกับรายละเอียดและวิธีการผลิตของแต่ละชิ้นส่วน และมีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวกับเครื่องมือ การเลือกเครื่องมือ โดยโปรแกรม ORACLE โปรแกรม OMEGA นี้ เหมาะสำหรับงานตัด 2 แกนครึ่งในเครื่องจักรทั่วไป และ 3, 4 และ 5 แกนในเครื่องจักรอัตโนมัติ

Alitavoli และ McGeough (1998) ได้พัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญเพื่อเลือกค่าตัวแปรที่เหมาะสมในการตัดเนื้อด้วยน้ำแรงดันสูง ซึ่งระบบที่ได้จะอาศัยฐานความรู้จากการทดลองการตัดเนื้อชนิดต่าง ๆ ด้วยน้ำและสร้างฐานข้อมูลในรูปแบบเชิงวัตถุ (Object-oriented Framework)

Kojima, et al. (2000) ได้รวมเอาหลักการ Internet ผสมกับระบบผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้แบบเวลาจริง (Real-time) โดยที่ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกบันทึกผ่านส่วนติดต่อผู้ใช้ในฝั่ง Client แล้วจะทำการประมวลผลที่ฝั่ง Server ทำให้ได้ระบบผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการบันทึกข้อมูลความรู้ได้มาก ข้อมูลทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการวางแผนกระบวนการผลิตมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมระบบผู้เชี่ยวชาญสำเร็จรูปอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการผลิตเช่น โปรแกรม IMACS พัฒนาโดย Digital Equipment Corporation เป็นโปรแกรมที่ใช้ Rule-based System ผสมกับ Knowledge-based System สามารถนำไปใช้ในการ

จัดการงานเอกสาร การวางแผนการผลิต การจัดการคลังสินค้า และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิต

โปรแกรม ISIS สามารถสร้างตารางงาน โดยจะบอกลำดับขั้นตอนงาน คำนวณเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด และบอกทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละกระบวนการ โปรแกรมนี้พัฒนาขึ้นโดย Carnegie-Mellon University อาศัยการผสมผสานระหว่าง Frame-based Knowledge กับกฎต่าง ๆ

โปรแกรม PTRANS เป็นการร่วมมือกันระหว่าง Digital Equipment Corporation และ Carnegie-Mellon University เพื่อพัฒนาระบบการประกอบชิ้นส่วนและทดสอบระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมจะบอกให้ผู้ใช้ทราบถึงแผนงาน การวิเคราะห์ปัญหา แนะนำแนวทางแก้ไขและการทำนายความเป็นไปได้ของการขาดแคลนวัสดุ

1.2.3 การวางแผนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับการผลิตเฟอร์นิเจอร์

การวิจัยเรื่องการวางแผนการผลิตด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับการผลิตเฟอร์นิเจอร์นั้นมีจำนวนไม่มากนักและยังไม่มีการนำหลักการระบบผู้เชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ ยกตัวอย่างเช่น

Qiao, et. al. (1994) ทำการพัฒนาต้นแบบการวางแผนทั่วไปสำหรับโรงงานที่วิศวกรฝ่ายออกแบบและวิศวกรฝ่ายผลิตแยกส่วนการทำงานกัน ซึ่งทำให้ได้ระบบที่สามารถนำไปใช้สำหรับโรงงานที่ต้องการพัฒนาระบบการผลิตแบบคู่ขนาน (Concurrent Engineering)

Butdee (2002) ได้สร้างต้นแบบการวางแผนกระบวนการผลิตจากไฟล์ CAD และฐานข้อมูลแผนการผลิตสินค้าที่เคยทำการผลิต เพื่อนำมาประมวลผลให้ได้กระบวนการผลิตสำหรับสินค้าใหม่ ระบบนี้ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการเพิ่มเติมฐานข้อมูลและสินค้าจะต้องมีรูปร่างใกล้เคียงกัน

Pons (2003) ได้เน้นในเรื่องของความเป็นไปได้ในการนำการแก้ปัญหาตารางจัดส่งสินค้าด้วยการทำฐานข้อมูลแบบ deductive ซึ่งระบบนี้ก็ยังไม่สามารถครอบคลุมกระบวนการผลิตได้ทั้งหมด

จากการตรวจเอกสารพบว่า การวางแผนกระบวนการผลิตส่วนใหญ่จะเน้นไปที่กระบวนการผลิตโลหะ และนำเอาหลักการของการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนเรทีฟมาใช้เพื่อให้ได้แผนกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ หากได้พัฒนาระบบจนถึงขั้นเป็นระบบผู้เชี่ยวชาญแล้วจะช่วยให้แผนกระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญได้

งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการนำเอาหลักการวางแผนกระบวนการผลิตแบบเจเนอเรทีฟและระบบผู้เชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนกระบวนการผลิตสำหรับเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่มีรูปร่างซับซ้อน ในส่วนการเลือกกระบวนการผลิตและการจัดลำดับกระบวนการผลิตเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญ การวางแผนกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้เกิดฐานความรู้เรื่องกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราอีกด้วย

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องกับการตัดสินใจเพื่อเลือกและจัดลำดับขั้นตอนกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

1.3.2 เพื่อสร้างระบบผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยลดเวลาและความยุ่งยากในการออกแบบกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

โปรแกรมจะดำเนินการเลือกกระบวนการต่าง ๆ โดยถือว่าเครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการนั้น ๆ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) และโปรแกรม XLISP-STAT บนระบบปฏิบัติการวินโดวส์ เพื่อทำการพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญสำหรับการออกแบบกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา โดยใช้กรอบกระจกเป็นเฟอร์นิเจอร์กรณีศึกษา รายละเอียดของข้อมูลชิ้นส่วนกรอบกระจกนั้นได้จากไฟล์ CAD และตารางแสดงขนาดวัตถุดิบ (Bill of Material) ผลที่ได้ของระบบผู้เชี่ยวชาญที่จะสร้างขึ้นคือลำดับขั้นตอนการผลิตกรอบกระจก เฉพาะในส่วนขั้นตอนการตัดวัสดุ (Machining Operations) ไม่รวมถึงขั้นตอนการทำสี การประกอบชิ้นส่วน และการบรรจุสินค้า

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

1.6.1 อุปกรณ์และสถานที่

(1) เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ที่ติดตั้งระบบปฏิบัติการวินโดวส์

(2) โปรแกรมภาษา XLISP-STAT

(3) บริษัท พีพี พาราวูด จำกัด จ.ชลบุรี

1.6.2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

(1) ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) รวบรวมข้อมูลของกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์จากผู้เชี่ยวชาญและสร้างฐานข้อมูลของสิ่งที่ศึกษามาได้

(3) สร้างระบบผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจเลือกกระบวนการผลิตที่เหมาะสมและกำหนดลำดับขั้นตอนการผลิตแต่ละชิ้นส่วน

(4) ตรวจสอบและวัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบผู้เชี่ยวชาญในการเลือกและจัดลำดับขั้นตอนการผลิต

(5) สรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ลดความยุ่งยากและความล่าช้าในกรณีที่ผู้รับผิดชอบในการออกแบบกระบวนการผลิตไม่สามารถปฏิบัติงานได้

1.7.2 ลดเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราและสร้างมาตรฐานการวางแผนขั้นตอนการผลิตที่เป็นระบบ

1.7.3 เกิดฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนขั้นตอนการผลิตสำหรับงานเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถนำไปใช้ต่อในอนาคต